

Grčija: začetno navdušenje nad koncepti solidarnostne ekonomije počasi izginja

Abstract

Greece: The Initial Enthusiasm for Solidarity Economy Concepts is Slowly Vanishing

Solidarity economy concepts have been flourishing in Greece over the past eight years as a response to the country's economic, financial, political and social crisis. The 2010 Athens uprisings sparked the formation of a powerful group responsible for creating a network that spreads solidarity economy concepts. Support from the Greek non-party political movement has played an important role in the success of concepts striving towards the common good. The popularity of the solidarity economy has, however, also created a space for several individual projects that are primarily focused on the economic survival of their founders. These projects have become devoid of the political potential that originally constituted their networks.

Keywords: Greece, Athens, self-organization, solidarity economy, commons

Katja Lihtenvalner is a researcher and a journalist. She reports on the effects of the memorandums on Greece and the consequences of austerity measures, immigrant life, detention centers for immigrants, the refugee crisis, police violence, the judicial system and radical far-right parties and movements. (lihtenvalner@gmail.com)

Povzetek

Koncepti solidarnostnih ekonomij so v Grčiji doživeli drastičen razcvet v zadnjih osmih letih, od kar se je država znašla v gospodarski, finančni, politični in socialni krizi. Pretresi leta 2010 so zanetili iskrico, iz katere je v Atenah nastala močna skupina, ki jo danes poznamo prek njenega mreženja solidarnostnih konceptov v Grčiji. Za uspešne koncepte, ki še vedno nosijo noto »skupnega«, je značilna podpora v nestrankarskem političnem grškem gibanju. A popularnost konceptov solidarnostnih ekonomij je ustvarila tudi prostor za več individualnih projektov, ki so usmerjeni predvsem v ekonomsko preživetje izvajalcev, v katerih pa ni več mogoče zaznati političnega potenciala, okrog katerega se je mreža sploh konstituirala.

Gljučne besede: Grčija, Atene, samoorganiziranje, solidarnostna ekonomija, skupno

Katja Lihtenvalner je raziskovalka in novinarka, ki poroča o memorandumski Grčiji in posledicah varčevalnih ukrepov, življenju priseljencev, zaporih za imigrante, begunski krizi, policijskem nasilju, o sodnem sistemu ter radikalnih desničarskih strankah in gibanjih. (lihtenvalner@gmail.com)

Uvod

Prispevek prikaže pet tematsko različnih konceptov solidarnostne ekonomije, ki so se v Grčiji razvili od leta 2010, torej v obdobju, ko je v državo prvič zakorakala trojka posojilodajalcev – Evropska centralna banka, Evropska komisija in Mednarodni denarni sklad. V članku so predstavljeni arhitekturno-umetniški projekt Ptice, solidarnostna trgovina Molj, biološka kmetija Kandili, delavsko podjetje Viome in Samoorganizirani skupnostni vrtovi Elliniko. Terenska raziskava, ki smo jo opravili v Grčiji, prikazuje, kako se urbani in ruralni koncepti solidarnostnih ekonomij odzivajo na socialne in politične razmere v državi. V Grčiji se je v zadnjih letih razvilo več projektov, pri katerih so uporabljeni mehanizmi solidarnostne ekonomije, vendar ne nosijo potenciala skupnega, njihovo delovanje ni usmerjeno v skupno dobro, ampak predvsem v ekonomsko korist posameznikov – izvajalcev. Kot so nam povedali sogovorniki na največjem festivalu solidarnostne ekonomije v Grčiji – Festivalu Commons, ki je potekal med 6. in 8. oktobrom 2017 v Atenah, je bila mreža idej solidarnostnih ekonomij stkana pred grškim parlamentom leta 2011 med protivarčevalnimi protesti in okupacijo trga Sintagma. Takrat je bila ustanovljena skupina, ki še danes prispeva najpomembnejši delež k promoviranju konceptov solidarnostnih ekonomij v Grčiji. Četudi se je skupina takrat razvila iz politične vstaje, ki je nosila uporniško težnjo proti obstoječim oblastem, tega dejavnika danes ni več zaznati.

Arhitekturno-umetniško-urbani projekt Ptice

»Priložnost za pobeg od realnosti.«

Skupina sedmih arhitektov, umetnikov in sociologov je leta 2016 formirala arhitekturno-umetniško-urbani projekt Ptice. Projekt, ki je omejen na območje alternativnega centra Aten: Eksarhija, je za zdaj še v raziskovalni fazi.

»Ideja je nastala nekega večera v sedmem nadstropju terase, kjer smo opazili, da so jo ptice izbrale kot neko točko druženja,« je povedal eden izmed ustanoviteljev skupine, umetnik Paris Legakis. Stanovanjski bloki, ki na gosto poseljujejo petmilijonske Atene, imajo v zadnjem nadstropju nekaj več deset kvadratnih metrov veliko površino tlakovanega prostora, ki služi kot streha. Te površine, terase, so praviloma prazne: redki stanovalci jih uporabljajo za sušenje perila ipd. »Koncept projekta predvideva, da bi terase, ta skupni prostor, oživili z aktivnim sodelovanjem stanovalcev,« pravi Legakis.

Skupina že več kot eno leto z obsežnim vprašalnikom, ki ga deli med prebivalce Eksarhije, raziskuje odzivnost stanovalcev na takšen projekt ter s tem, kot pravi sama, med Atenci poraja refleksijo o uporabnosti tega prostora. »Naša raziskava

je razdeljena na tri dele: v prvem delu skozi vprašalnik detektiramo želje lastnikov in najemodajalcev, drugi del zajema neposredno komunikacijo s prebivalci 'od vrat do vrat' in v tretjem delu se nadejamo, da bomo prišli do teras,« opiše Legakis. Njihov namen je, da prek umetniških projektov oživijo terase in omogočijo uporabnikom »pobegniti od realnosti«.

»Skupina je med raziskavo spreminjala svojo vizijo. Eno ključnih vprašanj je, na koga se pravzaprav obrniti: na lastnike ali najemodajalce?« se sprašujejo ter ugotavljajo: »Verjamemo, da ima vsakdo, ki neko obdobje živi v določeni soseski, pravico do aktivnega odločanja o uporabi skupnih prostorov.«

Skupina je poleti leta 2017 že začela s poskusnimi oživitvami teras. »Vzeli smo klop, jo prinesli na teraso in začeli vabiti stanovalce k pogovoru o tem projektu,« so povedali njegovi snovalci. »Želimo, da bi se stanovalci prek skupščin sami lotili aktivnega udeleženja in oživljanja teras na podlagi projektov, ki bi najbolj zadovoljili njihove potrebe.«

Skupina, ki razvija umetniški projekt Ptice, poudarja, da so Atene polne praznih javnih prostorov in tako tudi priložnosti, da se v njih razvijajo projekti, naravnani k zadovoljevanju interesov skupnosti.

Solidarnostna trgovina Molj

»Alternativa podivjanemu potrošništvu.«

»Vse se je začelo pred nekaj leti, ko se je ideja o solidarnostni trgovini razvila v enem od skladišč, kjer smo zbirali oblačila in hrano za pomoči potrebne,« nam je pojasnila Elena Diamadi, prostovoljka in članica pobude Molj, ki jo najdemo v osrčju Eksarhije. Eksarhija, levičarski predel v središču Aten, velja za politično alternativen in avtonomen prostor. Tukaj najdemo več deset anarhističnih in begunskih skvotov, socialnih centrov, solidarnostnih projektov itn. »K nam lahko prinesete oblačila, torbe, knjige, CD-eje, DVD-eje in igrače, vendar naj bodo v dobrem stanju,« sporočajo na letaku, ki vabi obiskovalce v trgovino Molj.

Elena pravi, da je zamisel o takšni trgovini nastala predvsem iz upora proti globalnemu potrošništvu. »Nimamo finančnega dobička, temveč samo skupnostnega. Naša trgovina želi postaviti temelje za drugačno družbo, spodbuditi drugačen način razmišljanja in delovanja,« pravi Elena, ki se je trgovini pridružila v zadnjih letih. Solidarnostna trgovina Molj je poizkus kreiranja alternative proti vsakdanjemu izkoriščanju, preveliki porabi energije in ustvarjanju odpadkov.

»Naša ideologija je sila preprosta. V trgovino lahko prineseš vse, česar ne potrebuješ več in kar želiš podariti drugim. Hkrati nas lahko obišče, kdorkoli si to želi, in si izbere, če se mu kaj od ponujenega zdi uporabno,« razlaga Elena. Kot pravi, k njim ne prihajajo samo osebe, ki pripadajo ranljivim skupinam, kot so trenutno

begunci ali brezdomci, temveč tudi igralci in umetniki iz sosese.

Za plačilo najemnine in električne energije imajo v trgovini Molj škatlo, namenjeno zbiranju podpore. Tam lahko vsakdo, ki ima to možnost, odda svoj prispevek. Molj ni prva takšna trgovina v Grčiji in nikakor ni omejena samo na mesto. »Podobne trgovine najdemo tudi na otokih Ikarija in Milos,« je pojasnila Elena.

Člani Molja so prostovoljci, ki prihajajo iz različnih delov Aten. O delovanju trgovine se dogovarjajo na skupščini. »Tedenska srečanja skupine so pomembna, da se dogovorimo, kdo bo vodil trgovino, ki je odprta vsak dan, razen ob nedeljah, od šestih do devetih zvečer,« je povedala Atenčanka.

Po daljšem poletnem premoru je trgovina Molj 20. novembra spet odprla svoja vrata. Člani so prenovili prostor in ob tem priredili zabavo. »Obiskovalce želimo nagovoriti, naj se nam pridružijo pri tem poizkusu alternativnega eksperimenta recikliranja izdelkov, ki jih ne potrebujemo več,« je dodala Elena.

Biološka kmetija Kandili

»Od česa pa boš živel? Od pridelave solate?«

Jorgos Polatoglou je bil nekoč zaposlen kot učitelj in živel je v mestu. Srečali smo ga na Festivalu solidarnostnih ekonomij v Atenah med 6. in 8. oktobrom 2017. »Imam to srečo, da ima moja družina na otoku Evija del zemljišča. S punco sva se odločila, da bova zapustila svoje mestno življenje, se preselila in začela živeti drugače,« je pojasnil Polatoglou. Povedal je, da so bili začetki težki. »Ljudje so bili sumničavi, kako mi bo uspelo. Spraševali so me, ali pričakujem, da bom živel od pridelave solate,« je povedal in dodal: »Za obdelovanje zemlje in vzgajanje kultur je potreben čas.«

Zdaj kmetija Kandili na skupaj 15 hektarih na ekološki način prideluje zelenjavo, sadje in druge domače proizvode (paradižnikovo omako, marmelado, tradicionalne sladice, zeliščne ekstrakte, doma izdelane testenine, sir itn.). Kmetija na spletu ponosno oglašuje, da tam živijo tudi piščanci, koze in svinje. Poleg ekološke usmerjenosti se Kandili, kot pravi njegov lastnik, odlikuje predvsem po transparentnosti biološke proizvodnje.

Polatoglou je prvi dve leti zemljo obdeloval povsem sam. Zdaj se skupaj s partnerko za obdelovanje zemljišča poslužujeta različnih spletnih strani, kot je npr. workaway.info, kjer iščeta delovno silo iz tujine. Prostovoljci pri njima ostajajo več tednov ali mesecev ter delajo skupaj od pet do šest ur na dan.

»Splet ponuja možnost, da lahko najdeš prostovoljce, ki delajo na kmetiji vse leto zastonj. Mi pa jim damo bivališče in hrano. To niso samo sezonski prostovoljci, saj se delo na kmetiji najde vse leto,« pojasnjuje Grk. Za obdobje, ko prostovoljci ostajajo na kmetiji, se morajo popolnoma prilagoditi preprostemu načinu življenja:

Delavci Viome polnijo steklenice. Foto: Katja Lihtenvalner.

Kuhinja na festivalu Commons. Foto: Katja Lihtenvalner.

Spiros Zguras, delavec tovarne Viome. Foto: Katja Lihtenvalner.

Tržnica na festivalu Commons. Foto: Katja Lihtenvalner.

alkohol in uživanje drog nista dovoljena. Opazili smo, da je lastnik ne samo ponosen na to, da ima brezplačno delovno silo, ampak med drugim celo predlaga: »Če želite, lahko na spletu najdete tudi ljudi, ki vam bodo tu v Atenah obnovili stanovanje in kuhali vse leto zastonj.«

Kot je pojasnil idejni vodja projekta Polatoglou, je par najprej poskušal ugotoviti, ali jima bo projekt uspel in predvsem, ali se bosta lahko z dobičkom tudi preživljala. »Da lahko preživiš in imaš nekakšno plačo iz kmetijske proizvodnje, moraš imeti vsaj deset hektarov. Vse, kar je manj, zadošča le za lastno uporabo,« pravi Jorgos.

Pridelki s kmetije Kandili se prodajajo v improvizirani lokalni prodajalnici, ki se nahaja le streljaj vstran od kmetije in jo lastnika vodita sama. V bližnjih vaseh poznata tudi nekaj družin – strank, ki jima redno dovažajo pridelke, da jih prodajata brez posrednika. »Pet, šest let je bilo potrebnih, da smo pripravili zemljo, preizkusili veliko načinov kultiviranja. Drevo je kot otrok, potrebna sta čas in potrpežljivost, da ga vzgojimo.«

Na Festivalu solidarnostnih ekonomij Commons je bilo predstavljenih več podobnih projektov, kot je Kandili, ki uporabljajo mehanizme solidarnostnih ekonomij za lastno, osebno preživetje. Sistem prodaje izdelkov brez posrednika lastnika kmetije uporabljata za zagotavljanje večjega ekonomskega dobička. Kmetija lahko obratuje, ker prek spletnih strani ponuja nekakšen moderni »delovni počitnikarski turizem«, ki tudi sicer obstaja že vrsto let in v različnih delih sveta: načeloma mladi iz premožnih držav prihajajo v manj razvite države in brezplačno delajo za prenočišče in hrano.

Delavsko podjetje Viome

»Če ne zmorete vi, bomo pa mi.«

Tovarna Viome je bila nekoč podružnica gradbenega podjetja Philkeram-Johnson, uspešnega grškega podjetja, ki je delovalo od leta 1982. V dobrih časih je solunska tovarna, ki je izdelovala lepilo za keramične ploščice, zaposlovala 350 delavcev in izvažala izdelke v skoraj 30 držav. Težave so se začele leta 2010, ko je družba začela zaostajati s plačili delavcem. Maja 2011 je s plačili povsem prenehala in kmalu za tem tudi bankrotirala ter odpuščala več kot 70 delavcev.

»Tistega leta oktobra so se delavci na skupščini z veliko večino, 97-odstotno, odločili, da bodo vajeti vzeli v svoje roke,« nam je pojasnil Spiros Zguras, delavec tovarne Viome. Skoraj trideset delavcev, ki so ostali, se je združilo v delavsko zadrugo in začelo zasedbo in prevzem tovarne Viome. Tovarna je začela obratovati julija 2012 pod sloganom: »Če ne zmorete vi, bomo pa mi.«

Proizvodnja se je prestrukturirala, začeli so izdelovati biološka čistila in mila.

Ko smo obiskali tovarno, so nam delavci pojasnili, da so se tako odločili predvsem zaradi spoznanja, da si bodo z biološko pridelavo najprej zagotovili podporo v solidarnostnem gibanju, pognali in ohranili proizvodnjo živo ter si tako zagotovili preživetje.

O svojih namenih so takrat obvestili tudi medije, ministrstvo in javnost. Dobili so velikansko podporo solidarnostnega gibanja doma in v tujini. Organiziranih je bilo več koncertov, ki so finančno pripomogli k temu, da so proizvodnjo sploh zagnali.

»Ti solidarnostni dogodki so nam na začetku pomagali postaviti obrat na noge, vendar zdaj, po štirih letih, delujemo povsem neodvisno. Še vedno imamo zelo veliko podporo med gibanji v Grčiji in tujini,« je povedal Zguras. Njihovi člani so lani jeseni obiskali Južno Ameriko, potujejo pa tudi po različnih evropskih mestih, kjer jih kot uspešen model delavskega prevzema vabijo različne organizacije in delavske skupnosti. Delavci Viome so nam povedali, da so model, po katerem so se zgledovali, našli v Argentini, vendar so ga potem prilagodili specifičnostim lokalnega okolja. »V Grčiji je visoka brezposelnost. Tisti, ki so zaposleni, pa se ubadajo še s to težavo, da jih neznansko veliko ne dobiva plače. Če se primerjamo s temi grškimi delavci, smo mi seveda v dobrem položaju,« pravi Zguras.

Viome svoje izdelke prodaja brez posrednika v različnih solidarnostnih centrih po vsej Grčiji. Imajo tudi spletno trgovino in za zdaj eno prodajalno v Atenah, ki prodaja izključno izdelke Viome. Polovico vse svoje proizvodnje izvažajo v tujino. »En odstotek grških gospodinjestev kupuje naše izdelke. To seveda ni veliko. Grki še niso vajeni uporabljati biološko razgradljivih izdelkov,« razlaga Zguras.

Delavci Viomeja še danes bijejo sodno bitko z lastnico podjetja, ki ji med drugim očitajo pranje denarja in korupcijo. »Nadejamo se, da bo država prevzela celo tovarno, in kot so nam obljubili, bomo potem lahko uporabljali obrat, ki smo ga zasedli in ga varujemo pred propadom,« se je nasmejal. »Naša vizija ni, da postanemo lastniki, ampak želimo, da bi tovarna postala družbena lastnina,« so nam še pojasnili in dodali: »Prevzem tovarne in njena postavitev povsem na novo je dogodivščina, ki zahteva čas in požrtvovalnost.«

Ko smo obiskali tovarno Viome v industrijski coni drugega največjega grškega mesta Solun, je pet delavcev polnilo steklenice z detergentom za pranje perila, ki ga pripravljajo za tuje naročnike. Dobro so organizirani in delo poteka utečeno. Vzdušje je sproščeno: ni direktorja, ni delovodje, ni menedžerjev. Delovnik traja vsak dan od sedmih do treh.

V Grčiji je bilo v zadnjih letih več poizkusov različnih delavskih prevzemov, vendar Viome ostaja daleč najuspešnejši. Menimo, da je k temu pripomogla predvsem politična usmerjenost projekta. Kot so nam pojasnili delavci, je delavska tovarna Viome alternativa kapitalističnim modelom proizvodnje. Tudi zato so imeli na začetku znatno podporo pri grški levici. Poleg levičarskih političnih strank (Siriza, Andarsija, Delavska revolucionarna stranka), ki so od vsega začetka podpirale ta projekt, je daleč najbolj zvesta ostala podpora v anarhistično-antiavtoritarnih in

anarhistično-komunističnih lokalnih gibanjih.

Pridelke in izdelke Viome lahko najdemo vsako drugo nedeljo na tržnici v atenskem predelu Eksarhija. Predvsem anarhistični skvoti po vsej Grčiji pa ves čas gostijo delavce na različnih dogodkih, organizirajo glasbene dogodke za zbiranje finančnih sredstev za delavce ter prodajajo njihove izdelke brez posrednika. Majice Viome so med člani atenskih anarhističnih gibanj prepoznavni znak.

Samoorganizirani skupnostni vrtovi Elliniko

»Alternativa privatizacijski shemi vlade.«

»Pobuda za samoorganizirano upravljanje dela zemljišča v Elliniko se je razvila na skupščini 17. januarja 2011 v Kulturnem domu Elliniko,« je povedala Keti Horti, članica Samoorganizirane skupnosti vrtničkarjev.

Elliniko je južni del predmestja Aten, najbolj poznan po letališču in po različnih olimpijskih objektih, ki so leta 2004 gostili poletne olimpijske igre. Območje, kjer so vrtničkarji razvili svoj projekt, je del 2,5 hektara velike površine, ki je samevala vse od konca olimpijskih iger in zaprtja letališča. Zemljišče se nahaja na strateško pomembni lokaciji v bližini morja.

Na skupščini januarja 2011 je skupina meščanov poslala predlog občini Elliniko »O novih dejavnostih na urbanem območju«. »Glede na položaj v družbi na področju gospodarstva, kulture in okolja smo se odločili, da poiščemo alternativno prakso in ustvarimo urbano zemljišče kolektivne narave,« je povedala Keti Horti, ki pri projektu sodeluje že od začetka.

Projekt Samoorganiziranih vrtov Elliniko spada v sklop pobud, ki so jih prebivalci predlagali mestnim oblastem kot odgovor na prodajo državnega zemljišča. Po tem ko je grška vlada leta 2010 začela uvajati varčevalne ukrepe, se je to zemljišče znašlo na privatizacijski shemi.

Kot so povedali njeni člani, Samoorganizirani vrtovi Elliniko delujejo po načelih alternativne, družbene in solidarnostne ekonomije. Koncept verjame »v drugi model rasti in organiziranosti ekonomije in družbe, kjer samoupravljanje, okoljska in socialna pravičnost opredeljuje solidarnostno gospodarstvo. Le-to se razlikuje od modela današnjega političnega, gospodarskega in družbenega sistema, za katerega so značilni pohlep, konkurenca, individualizem in nasilje.«

Cilji projekta so: razvoj urbanega kmetijstva, pridelava kakovostne hrane, ohranjanje tradicionalnih grških kultur, usposabljanje članov o vzdrževanju zelenjavnega vrta, zahteva o ohranitvi javnega zemljišča nekdanjega letališča Elliniko, boj proti privatizaciji in solidarnostne akcije.

»Pomanjkljivost projekta je, da smo v svojih vrstah zmogli do danes obdržati zelo malo mladih. Mlajše generacije danes svoj čas preživijo pred računalniki in

pametnimi telefoni. Narava in obdelovanje vrtov jih ne zanimata veliko,« pravi Keti Horti, ki dodaja, da se zato zdi, kot da se z obdelovanjem vrtov ukvarjajo predvsem upokojeanci, ki imajo čas. Druga velika pomanjkljivost, ki jo vidi Keti Horti, je predvsem ta, da jim ni uspelo motivirati brezposelnih, za katere menijo, da bi projekt lahko bil ustrezen.

»Za obdelovanje vrta, sejanje in vzgojo sta potrebna čas in velika mera potrpežljivosti. Brezposelni, ki živijo v vsakodnevni stiski za svoje preživetje, v projektu niso videli veliko smisla. Želijo si hitre rešitve danes in ne jutri ali pojutrišnjem,« razlaga Keti Horti. Ob tem kot svetel primer omeni udeležbo pri obdelovanju vrtov mladega brezposelnega lokalnega fanta: »Obdelovanje vrta v naravi in druženje mu je omogočilo, da je skrbi za nekaj časa potisnil na stran. Žal pa so takšni primeri redki.«

Na skupščini vrtičkarjev, kjer je nekoč sedelo skoraj sto meščanov, se jih danes zbira kakšnih deset. Poleg »nerazumevanja grške družbe za takšne vrste projektov«, kot pravijo njeni člani, je pobuda večji udarec doživela leta 2016, ko je bilo zemljišče za 900 milijonov evrov dokončno prodano grškemu lastniku Lamda Development. Novi lastnik ga namerava spremeniti v hotelski in zabavišni kompleks, ki bo skupaj vreden devet milijard evrov.

Kot so poročali lokalni mediji, je pobuda državljanov proti prodaji zemljiškega kompleksa Elliniko pomembno vplivala na večletno zakasnitev projekta. Dokler se dela ne začnejo, člani Samoorganiziranih vrtov Elliniko ostajajo na zdaj prodanem zemljišču.

Festival solidarnostne ekonomije Commons

Med 6. in 8. oktobrom 2017 je v prostorih umetniške atenske akademije potekal Festival solidarnostne ekonomije Commons. To je najpomembnejši dogodek na področju solidarnostne ekonomije v Grčiji. Pogovarjali smo se z eno od organizatork festivala, Valerijo Koudoumojiannaki.

»Festival 'Commons' je eden od dogodkov v sklopu različnih dogodkov na temo solidarnostne ekonomije v Grčiji. Nekateri od teh dogodkov so organizirani v naravi, drugi v urbanih predelih,« nam je pojasnila Atenčanka, po izobrazbi psihologinja. Pravi, da se je zamisel o gibanju solidarnostne ekonomije razvila pred parlamentom leta 2011. Takrat je potekala ena izmed najpomembnejših okupacij grškega javnega prostora v zadnjem desetletju: zasedba ploščadi Sintagma.

»To je bil unikatni trenutek v Grčiji, ko si na cesti lahko videl starejše, otroke, mlade, predstavniki različnih generacij so se združili v skupen protest proti varčevalnim ukrepom grške vlade,« se spominja sogovornica.

Ta nekajtedenski dogodek je hkrati pomenil možnost in priložnost za mreženje med politično povsem različnimi gibanji, ki so delovala samoorganizirano. »Že tam so se razvile različne ideje o alternativnih valutah, samoorganiziranih bolnišnicah

in hkrati tudi potreba po tem, da se te ideje združijo na primernih dogodkih,« pravi. Skupina, ki se je spoznala na ploščadi Sintagma pred šestimi leti, zdaj organizira festival solidarnostne ekonomije.

Kot nam je opisala Valerija Koudoumojiannaki, je v zadnjih letih opaziti nekakšno umirjanje zanimanja za tovrstne projekte ter posledično čedalje manjšo udeležbo na tovrstnih festivalih in družabnih srečanjih s podobno tematiko. »Pred petimi leti so ljudje entuziastično formirali nove projekte, lotevali so se jih z zagonom in bili motivirani pri ustvarjanju in razvijanju novih konceptov solidarnostne ekonomije,« pojasnjuje. Kot pravi, opaža, da je po nekaj letih nekakšne eksperimentalne faze teh projektov zdaj zaznati njihov zaton. »Tisti, ki so se bili sposobni preživeti, ostajajo. Novi projekti pa nastajajo zelo redko,« dodaja.

Festival Commons je vsakoletni dogodek, ki ponuja priložnost, da se različni snovalci in izvajalci projektov predstavijo širšemu občinstvu. Na festivalu je vsako leto postavljena majhna tržnica z biološkimi pridelki. Organizirani so kuhinja, poseben prostor za otroško igrišče in koncertni dogodki. Obiskovalci lahko sodelujejo tudi pri delavnicah. Na zadnjem festivalu so se udeleženci lahko učili, kako iz tetrapaka narediti denarnico, doma gojiti gobe, pa tudi nekaj o energijski vadbi chi kung.

»Ostajamo stabilna skupina ljudi, ki se vsako leto na odprti skupščini dogovori, kako bomo pripravili take dogodke. Lahko zagotovim, da smo že nekaj let več ali manj isti ljudje,« se je nasmejala sogovornica. Festival se vsako leto konča z glavno skupščino, na kateri se udeleženci pogovorijo o prihodnosti festivala, podobnih dogodkih, vizijah o novih konceptih solidarnostih ekonomij ipd.

Med obiskom festivala smo opazili, da je maloštevilno občinstvo usmerjeno predvsem v praktično naravnost projektov. Obiskovalci izvajalce sprašujejo predvsem, kako so posamezniki zmogli finančno zadovoljiti svoje potrebe in si omogočiti preživetje. Delavske pravice ali pa politični potenciali projektov so na predstavitvah le redko prisotni in o njih se v razpravah, ki sledijo predstavitvam, ne govori.